

gospodarske, obrtniške in narodne.

zhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 4. julija 1877.

Obseg: Še ena torbica podukov našim volilcem na pot 7. in 10. dne t. m. — Košček poduka volilnim komisijam o volitvi poslancev. — Pogovor dveh kmetov o sedanjih volitvah Kranjskih. — Kranjci poslušajte, kako gospodarijo nemški liberalci na Štajarskem. — Da se krvotok goveje živine odvrne. — Gospodarska novica. — Gospodarske skušnje. — Naši dopisi. — Novičar.

Še ena torbica podukov našim volilcem na pot

7. in 10. dne tega meseca.

Volitve volilnih mož, ki bodo poslance v deželni zbor volili, so — kolikor nam je dozda znano, tako srečno se izvršile, da moremo pričakovati popolne zmage pri volitvah kmečkih občin prihodnjo soboto. Tudi v mestih in trgih se nadjamo, da se nam v torek ne izneverijo tisti kraji, ki so dozda naši bili.

Ker je po takem vse dobro pripravljeno za zmago našo, je treba našim volilcem še nekaj podukov na pot dati, da se na zadnje ne skazi, kar je zdaj dobro pripravljeno. Ti le so:

Volilni možje ene občine naj si dadó besedo, da vsi vsi na odločeni dan ob pravi uri pridejo na volišče, — da vsak prav gotovo seboj prinese svojo izkaznico, to je, pooblastnico, da sme voliti, katero je od c. kr. okrajne gosposke prejel, in da glasuje — primaruha! naj si bo kar rado — za izvoljenega kandidata. Dobro je tudi, da se bolj oddaljeni volilni možje že zvečer pred volitvijo, bolj bližnji zjutraj zberó v posebnem, za nje odločenem kraju — bodi-si kaka kavarna, gostilnica ali kaka druga bolj prostorna hiša. Kdor je bil priča pri kaki volitvi, videl je, kaj uganjajo ljudje, da bi zmotili in prekrstili naše volilce in jih spravili v svojo mavho. Tu se delijo cigare, tam teče vino; tu se trgajo volilni lističi in ponujajo novi; tu govorijo slovensko taki škrici, ki drugikrat nimajo za Slovence in slovenski jezik drugih besed, kakor „sausprache“; tam se prilizuje ubogim kmetičem gospod z dolgimi muštacami in drago cigaro, ki drugikrat toliko mara za slovenskega kmetiča, kot medved za jagnje. Tako se dela in tišči na volilce in res posebne zavednosti in posebne moči je treba, da človek ostane zvest in stanoviten. Toraj je neobhodno treba, da volilci naše stranke vkup ostanejo, vkup večerjajo, vkup na volišče korakajo in odličnejši rodoljubi med njimi jih nadzorujejo.

„Stal sem na Štajarskem — tako beremo v „političnem katekizmu za Slovence“ — neko jutro na kolo-dvoru in čakal na železnico. Tu sem videl, kako so vozovi natlačeni sami kmečkih korenjakov; imeli so možaki bandero in godbo pri sebi. Godci so nadelovali, kmetje so peli, vse bilo dokaj lepo, veselo in pošteno. Popraševaje, kaj to pomeni, zvedel sem, da so to volilni možje in da gredó ravno danes volit. Na ban-

deru so imeli neko imé zapisano, pa ga nisem mogel brati, — menda imé tistega gospoda, ki so ga bili volje voliti. Dalje so tudi pravili, da so zjutraj vsi vkup bili pri sv. maši v ta namen, naj jim volitev srečno izide. Slišal sem po tem, da so pri volitvi res zmagali. Slava!“

To se nam je potrebno zdelo, našim volilcem še povedati za prihodnjo soboto in torek, da danes teden moremo svetu oklicati veselo novico, da so zopet Slovenci, to je, domačini zmagali na Kranjskem, kamor gledajo zdaj vse druge dežele Avstrijske in naši bratje na Hrvaškem in v Dalmaciji.

Košček poduka volilnim komisijam o volitvi poslancev.

Po §. 38. volilnega reda za deželni zbor se na vsakem volišču ustanovi volilna komisija, ki si izmed sebe prvomestnika izvoli. V mestih so v tej komisiji: župan ali njegov namestnik, 2 odbornika in 4 drugi, katere postavi ces. volitveni komisar, — na volišču kmečkih občin pa postavi cesarski komisar 3, volilni možje pa izmed sebe izberó 4 možé v komisijo.

Ta komisija ima zelo važne pravice, med katerimi posebno važna je ta, ki jo daje §. 40. volilnega reda, po katerem ona precej razsodi in zoper katero razsodbo ni pripuščena nobena pritožba, ako kdo še pred glasovanjem na noge stopi in trdi, da ta ali uni je v volilnem imeniku vpisan, ki pa nima volilne pravice.

Na to morajo paziti posebno volilne komisije kmečkih občin, kajti sliši se, da so se v nekaterih občinah volili nekateri taki za volilne možé, ki niso občani v občini in po takem tudi v dotični občini volilne pravice nimajo.

Vedet je treba, da vsa druga je volitev poslancev vsa druga pa volilnih mož.

Volilni možje morajo glasilo biti tiste občine, v kateri davek plačujejo itd. in imajo volilno pravico. Če bi, na priliko, občina A. volila svoje volilne možé deloma ali vse iz drugih občin, ne bi bila občina A. potem več namestovana, ampak druge občine bi namesti nje volile. Tega pa postava noče, ki hoče, da vse občine, ki imajo postavno število volivcev, imajo po volilnih možéh svoje zastopnike. Volitev volilnih mož je tedaj omejena na dotično občino po §. 15. volilnega reda deželnega zbora, ki se sklicuje na §. 9. volilnega reda občinskega zastopa.

Vsa druga pa je z volitvijo poslanca. Ta se sme voliti iz cele dežele ali še celó zunaj dežele, če ima lastnosti, ki jih §. 17. volilnega reda predpisuje.

Gospodje, ki se sklicujejo na §. 17. in s tem trdijo, da se smejo tudi volilne može zunaj dotične občine voliti, ne poznajo §. 17., ki se glasi tako-le: „Als Landtagsabgeordneter ist Jeder wählbar“ (v deželni zbor se sme vsak voliti itd.). Če pa §. 17. poznajo in se pri volitvi volilnih mož sklicujejo na-nj, sami sebe sleparijo ali pa hočejo druge slepariti.

Zato pozor, volitvene komisije! da take, ki so se v vašo občino nepostavno vsilili kot tujci, izključite od pravice volitve.

Pogovor dveh kmetov o sedanjih volitvah Kranjskih.

Vsled dopisa po pošti Banjaloški.

Martinč: Si li v „Novicah“ une dni bral, sosed Zolar! kaj se očita deželnim poslancem zaradi njihovega slabega gospodarstva? Razvidel sem sicer na prvi pogled iz razjasnil „Novičnih“, da le iz sovražne luknje ta veter piše, al to se mi pa vendar ne zdi prav, če Ljubljancanjanje gledišče imajo in da tudi mi na kmetih moramo krvavi svoj denar donášati.

Zolar: Za eno stran imaš prav, na drugi je pa vendar stvar vsa drugač. Nemci v Ljubljani imajo že od nekdanj gledišče, za katero so naši stariši že davno nekoliko cvenka dodajali; če pa Nemec kaj ima, zakaj ne bi imel Slovenec tudi od tega kaj, in jaz Ti povem, da sem po naključbi že dvakrat naletel na slovensko gledišče v Ljubljani in sem prav vesel bil „Županove Micke“ pa „Dimeža“. Kar se pa glediščinih stroškov za Ljubljano tiče, bi jo pa Ljubljancanjanje lahko nasproti zasukali in bi rekli, zakaj pa se iz njih denarja delajo ceste na doljnem Dolenskem in gori na Gorenškem, za katere se vsako leto dá več tavžent goldinarjev iz deželnega denarja, pa jih Ljubljancanjanje sami nič ne potrebujejo. Tako se kmetje pobotamo z meščani, vsaj tudi eden od družega živimo.

Martinč: No, to naj že bo, ker za gledišče stroški niso tolikšni, al nova norišnica, ta me grize, ker bo neki čez 150.000 gold. stala.

Zolar: To je res veliko denarja, al če se zdaj kakih 400 norcev leto in dan v norišnico mora spraviti, ki so nevarni drugim, kam pa ž njimi, če v starem špitalu imajo le za kakih 40 norcev prostora. Pa kakošen je še ta stari brlog! Jaz sem pred 2 letoma obiskal bratranca moje žene v tej bolnišnici, pa povem ti, da bi sam znorel, ko bi moral le en dan v tem brlogu biti, tako so norci razsajali in tulili na desno in levo okoli mene. Eno žensko sem videl tudi skor vso nago, ker ni trpela obleke na sebi, in v svojem lastnem blatu se valjati po tleh, da je smrdelo krog in krog po mostovžu. Bežal sem iz tega brloga in mloval nesrečne ljudi, katere so imeli tukaj zaprte, pa tudi zdravnika, ki z vso svojo učenostjo in dobro voljo ne more ozdraviti tako zaprtih nesrečnih ljudi. Tako morajo leta in leta nesrečneže imeti v teh brlogih, namesti da bi se v poštenu bolnišnici morebiti ozdravili v enem letu ali še poprej, in po takem bi se deželi za vsacega norca prihranilo več sto goldinarjev, ker bi poprej prišel iz norišnice. Po takem moramo našim narodnim možem hvaležni biti, da se jim smilijo nesrečni naši ljudje, katerim se je pamet zmešala, od druge strani pa, da se jim smili tudi deželni denar, ki se je dozdej zastonj trosil, ker so nori ostali po veliko let v tem brlogu. Zato mene ne morejo oslepiti nemčurji, ki ljudem,

ki nič ne vedó od teh razmer, le prah v oči sipljejo za svoje nakane. Vrh vsega tega pa se gotovo tudi Ti sosed, spominjaš, kako smo morali v prejšnjih letih norce sami domá po kehah zapirati in velike težave z njimi imeti, zdaj pa jih lahko koj v Ljubljano oddamo v norišnico.

Martinč: O norcih si tudi meni, sosed, oči odprl, al s špitalarskimi otroci (najdenci) ima dežela vendar-le preveč stroškov; to ni prav. Take vlačuge, ki se rip-sajo po svetu, naj bi vjeli in v delavno hišo dali, da si ondi same kruh služijo.

Zolar: Kakor vidim, ti tudi ta reč ni prav jasna; oslepili so te tudi tisti krivi preroki, ki so po svetu zatrosili listeč, ki mu je ime „Kmetje“, v katerem je toliko debelih laží, da bi lahko hiše nosile. Če uboga ženska — vlačuga ali delavna dekla — otroka dobí, pa nima hiše, kjer bi ga spočela, kam pa hoče ž njim? Ali ga hoče zadaviti in v vodo vreči? Mislim, da temu tudi Ti ne boš pritrdil. Po takem mora deželna hiša biti, kamor gredó take ženske otroka porodit. Al leta 1871. — če se ne motim — so nas naši narodni poslanci — in zato moramo najbolj hvaležni biti gosp. dr. Bleiweisu — oprostili velikega davkovskega bremena s tem, da so postavili naredili, po kateri nimamo zdaj v Ljubljani nobenega najdenca več razen malo tistih, ki so še iz prejšnjih let nam ostali, ki po preteku 4 let vsi pridejo iz deželne skrbi, in pa tistih, ki nam jih v tujih deželah, kakor v Trstu, na Dunaji in drugod Kranjske babúre ležejo, kjer niso še najdenišnic odpravili. In to vse so take dežele, kjer Nemec ali pa Lah gospodari. Iz tega, ljubi sosed, vidiš, da so te nemčurji tako po očéh namazali, da črno vidiš namesti belo! Ravno naši rodoljubi so najdenišnico v Ljubljani odpravili, in hvala Bogu in njim, da so to storili, zakaj unidan mi je nekdo v Ljubljani pravil, da med onimi ženskami, ki v cigar-fabriki delajo, jih je nad 100 v drugem stanu, ki bile bi vse svoje otroke v najdenišnico prinesle in deželi na glavo nakopale.

Martinč: Kaj zlodja! ali je to res?

Zolar: Slišal sem to iz verjetnih ust; ali je število res tolikošno, na to ti ne morem ravno priseči, ker nisem nobene take babe vizitiral.

Martinč: Skor se Ti bom moral umakniti s svojimi krivimi misli, ki sem jih zajel iz tiste šrifte „Kmetje“. Ene mi pa vendar ne boš odbil, namreč te, da nam ni treba popotnega učenika za kmetijstvo, ki bi deželi kakih 2000 gold. stroškov prizadjal. Kaj neki bo on kmete učil, ker kmet več zna kakor on!

Zolar: Martinč, Martinč! O tem se pa tebi še najbolj čudim, da kaj tacega govoriš! Ali res misliš, da kmetijstvo ni vednost, katere se je treba učiti? Vsaj se še čevljar, krojač, kovač, mizar in vsak drug rokodellec mora učiti, če hoče dobro znati svoje rokodelstvo. Kmetijstvo je pa še le prav težka vednost. Kmetijstvo napreduje po vsem svetu; dobrih novih skušinj in novih znajdeb je čedalje več; kdor od vsega tega nič ne ve, zaostaja in je revež vse svoje dni. Potrebščine in davki so čedalje večji, svojega polja in boršta pa kmetje ne moremo raztegniti, tedaj se moramo le učiti, da na kogu sveta, ki ga imamo, kaj več in boljšega pridelamo. Če ostane dandanes kmet trdovraten pri starem kopitu, zgubljen je! Da se pa res med nami ne manjka kmetov, ki nobenega zapopadka nimajo, kaj je umno kmetovanje, to nam je pokazala med drugim ta-le sramotna skušnja. Pred kakimi 5 leti menda je bilo, ko je bilo tako sila veliko belih metuljev, ki zaserjejo na milijone škodljivih gosenic, da je družba kmetijska, odvrniti to škodo, razpisala v denarji darila — če se ne motim po pol goldinarja za mernik — vsacemu, kdor